

Landbrukspolitikk

Grensevernet

Verdens handelsorganisasjon (WTO) besluttet under et møte i Qatars hovedstad Doha i 2001 å starte forhandlinger om en ny handelsavtale. Det har så langt ikke lyktes å forhandle fram en ny WTO-avtale som forplikter de 159 medlemslandene å bygge ned tollvern, redusere nasjonale støtteordninger for blant annet landbruk og fjerne andre handelshindrende ordninger. Men WTO har nå fått ny sjef og partene møtes til nye forhandlinger i desember 2013.

Det er mange interessante problemstillinger som kan være utgangspunkt for en masteroppgave, blant annet hvilke konsekvenser en forhandlingsløsning vil kunne få for norsk landbrukspolitikk og landbruk

Kontaktperson: Sigurd Rysstad <http://www.umb.no/ior/ansatte/sigurd.rystad>

Landbrukspolitikk og legitimitet

Dersom dagens grensevern og støtteordninger skulle bli avvirket ville dette få dramatiske konsekvenser for store deler av norsk landbruk. For at disse ordningene skal «overleve» må de ha en støtte i befolkningen og i folkevalgte organer. Ordningene må anses som «legitime».

Det er mange interessante problemstillinger som kan være utgangspunkt for en masteroppgave, blant annet hvorvidt politikken bidrar til å realisere de landbrukspolitiske mål på en hensiktsmessig måte (dvs. størst mulig måloppfyllelse til minst mulig kostnad), identifisere målkonflikter i politikken, dvs. hvorvidt realiseringen av ett mål kan gå utover måloppfyllelsen på andre områder etc.

Kontaktperson: Sigurd Rysstad <http://www.umb.no/ior/ansatte/sigurd.rystad>

Landbrukspolitikk og inntekt

Det er et gjennomgående trekk i moderne økonomier at arbeidsvederlaget (lønnsvevne per time) i jordbruket er beskjedent sammenlignet med lønnsnivået i andre sektorer, for eksempel industrien. «God inntekt» er naturlig nok det sentrale mål for bøndenes interesseorganisasjoner, mens «bosetting, miljø og matforsyning» etc. brukes for å legitimere (begrunner) politiske tiltak som man antar vil bidra til økte inntekter for bøndene. Myndighetene hevder på den andre siden (i landbrukspolitiske utredninger) at et akseptabelt «inntektsnivå» i landbruket er en nødvendig forutsetning for å få realisert samfunnsmessige mål. Virkemiddelbruken begrunnes med at jordbruksarbeid må være såpass «attraktivt» (inntekt, levekår) at tilstrekkelig mange velger å satse på bondeyrket for å realisere disse målene.

Det er en rekke økonomiske mekanismer som kan bidra til at jordbruksinntektene gjennomgående er lave i moderne markedsøkonomier (hint: Jordbrukets tredemølle). Enkelte hevder at det er umulig for myndighetene å iverksette landbrukspolitiske tiltak som fører til at inntektene i jordbruket over tid blir liggende på samme nivå som for eksempel i industrien. Dette tema kan være et interessant utgangspunkt for en masteroppgave.

Kontaktperson: Sigurd Rysstad <http://www.umb.no/ior/ansatte/sigurd.rystad>

Robust landbruk

Dersom grensevernet og/eller budsjettstøtten reduseres vil dette kunne føre til dramatiske økonomiske konsekvenser for norske bønder. Ett synspunkt som blant annet støttes av flere politiske partier er at landbrukspolitikken derfor må bidra til at produksjonskostnadene i landbruket reduseres for at norske bønder på noe sikt skal kunne konkurrere med utenlandske produsenter selv ved redusert grensevern og næringsstøtte. Det kan tenkes at en del omlegginger som (blant annet en del politikere) hevder vil kunne bidra til et mer «robust» landbruk, dvs. et landbruk med styrket konkurransekraft (stikkord: fjerning av konsesjonsordninger og andre tiltak som bidrar til å hindre «stordrift») vil påvirke (svække eller styrke) landbrukspolitikkenes måloppnåelse mht matforsyning/matsikkerhet, bosetting i distriktene, kulturlandskap med mer. Dette tema kan være et interessant utgangspunkt for en masteroppgave.

Kontaktperson: Sigurd Rysstad <http://www.umb.no/ior/ansatte/sigurd.rystad>

Landbrukstøtte, prisregulering og jordleie

Norsk landbruk støttes direkte og indirekte (grensevern) med betydelige beløp hvert år. Ifølge økonomisk teori vil økt lønnsomhet i jordbruket føre til at den årlige avkastningen av jordbruksarealene (grunnrenta) øker. Dermed vil verdien av jordbruksarealene øke og i et uregulert marked vil markedsprisen på jorda øke (dersom markedsaktørene forventer at den økte lønnsomheten vil vedvare i uoverskuelig framtid). Når markedsprisen på jord øker, vil også kostnadsnivået i jordbruket øke.

Det kan være interessant å studere - med utgangspunkt i økonomisk teori - hvem som vil tjene på et løft i priser og støtteordninger i jordbruket. Aktuelle grupper er: (a) grunneiere som eier jord når støttenivået øker, (b) personer som kjøper jord etter at støttenivået (og lønnsomhet) har økt, (c) personer som leier jord både før og etter støttenivået

Kontaktperson: Sigurd Rysstad <http://www.umb.no/ior/ansatte/sigurd.rystad>

Hvor effektive er leiemarkeder og salgsmarkeder for jord i å omfordele jord til mer rasjonelle bruksstørrelser?

Jordleie er et økende fenomen i norsk landbruk. Nye estimater indikerer at 40 % av det norske jordbruksarealet er leid. Typisk leies jorda ut fra mindre bruk til bruk som er større heltidsbruk. Alternativt kunne endringen i bruksstørrelse skje gjennom kjøp/salg av jord eller hele bruk eller gjennom samdrift som har økt kraftig i forbindelse med melkeproduksjon. Et annet spørsmål er hvordan offentlige lover og reguleringer påvirker dette og har påvirket dette over tid. En eller flere hovedoppgaver kunne bruke både sekundærdata og primærdata til å se på hvor effektive disse alternative markedene er i å skape mer konkurransedyktige produksjonsenheter.

Kontakt: Stein Holden <http://www.umb.no/ior/ansatte/stein.holden>

Hvordan påvirker det økende omfanget av jordleie i norsk landbruk den langsiktige forvaltningen av leid jord?

Vil økt omfang av jordleie føre til at den leide jorda holdes dårligere i hevd? Hvor langsiktige er leieavtalene og sørger de for å klarlegge hvem som har ansvar for drenering og kalking av jorda slik at produksjonskapasiteten holdes oppe? Er det eier eller leier som tar dette ansvaret? Er det nødvendig med politiske virkemidler for å sikre den langsiktige forvaltningen av leid jord? Dette er problemstillinger som kan belyses gjennom tilgang på sekundærdata og innsamling av primærdata og kan passe for en eller to hovedoppgavestudenter som samarbeider.

Kontakt: Stein Holden <http://www.umb.no/ior/ansatte/stein.holden>

Samdriftskontrakter, risiko, og langsiktighet

Samdrift har blitt et vanlig fenomen i norsk melkeproduksjon etter ulike endringer i teknologi og reguleringer som økte stordriftsfordelene. To eller flere bruk er på denne måten blitt slått sammen og det er av interesse å utforske hvordan kontraktene for samdrift er utarbeidet og tar hensyn til de enkelte parters interesser og ulike ressurser som bygninger, arealer, annen kapital, arbeidsinnsats og produksjonskvoter. Hvor langsiktige og fullstendige er kontraktene og hvilke fordelingsprinsipper for kostnader, inntekter og risiko er bygd inn eksplisitt eller implisitt? Hva skjer om kontraktene må reforhandles, om noen trekker seg, blir syke eller dør? Hva skjer om teknologien bryter sammen og hvordan fordeles kostnadene når slike uhell oppstår? Dette er også en oppgave som kan passe for en eller to studenter som samarbeider om å innsamle primærdata fra en rekke samdriftsbruk.

Kontakt: Stein Holden <http://www.umb.no/ior/ansatte/stein.holden>